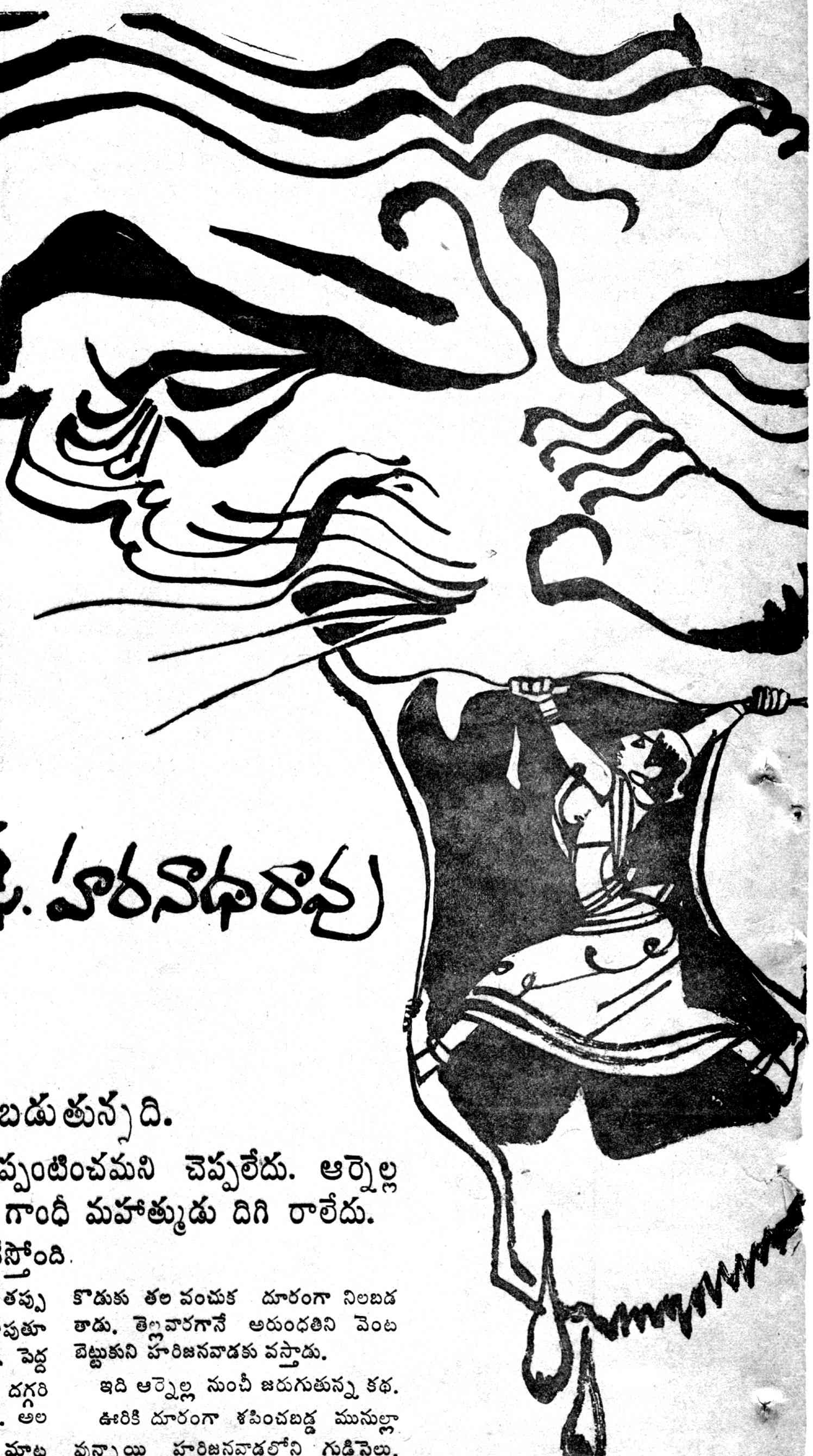

యం. వి. యస్. హరనాథరావు

హరిజనవాడ తగలబడుతున్నది.

ఏ భూస్వామీ నిప్పంటించమని చెప్పలేదు. ఆర్నెల్ల నుంచి తగలబడుతోంది. గాంధీ మహాత్ముడు దిగి రాలేదు.

అరుంధతి తప్పు చేస్తోంది.

పెద్ద దొరతో ఆర్నెల్ల నుంచి తప్పు చేస్తోంది. రాత్రిళ్ళు కొడుకు దీపం చూపుతూ పెద్దదొర కొష్టానికి తల్లిని చేరుస్తాడు. పెద్ద దొర అపుడే భోంచేసి కొష్టం దగ్గరి కొస్తాడు. అరుంధతి సిగ్గుపడుతుంది. అలవాటయిన పనికి తొందరేమిటన్నట్లు మాటల్లోకి దిగుతాడు పెద్దదొర. అరుంధతి కొడుకు తల వంచుక దూరంగా నిలబడతాడు. తెల్లవారగానే అరుంధతిని వెంట బెట్టుకుని హరిజనవాడకు వస్తాడు.

ఇది ఆర్నెల్ల నుంచీ జరుగుతున్న కథ.

ఊరికి దూరంగా శపించబడ్డ మునుల్లా వున్నాయి హరిజనవాడలోని గుడిసెలు. నాగరిక ప్రపంచం తిని పారేసిన ఎముకల్లా

వున్నారు అక్కడి మనుష్యులు. ఇపుడిపుడే సూర్య చంద్రుల్నేకాకుండా అన్యాయాన్ని, నిజాన్ని తెలుసుకుంటున్నారు.

సూర్యుడు రాలేదు. బ్రాహ్మణ వీధిలో అవధాన్ల గారింటిమీద స్వాతంత్ర్య గీతం పాడుతోంది మాలకాకి.

కోటీశు ముందు నడుస్తున్నాడు. అరుంధతి వెనక వస్తోంది. పెద్దదొర బద్ధకంగా లేచి అంటరానిదాన్ని తాకిన చేతులు, పెదాలు బావిదగ్గర కడుక్కుని బయలు

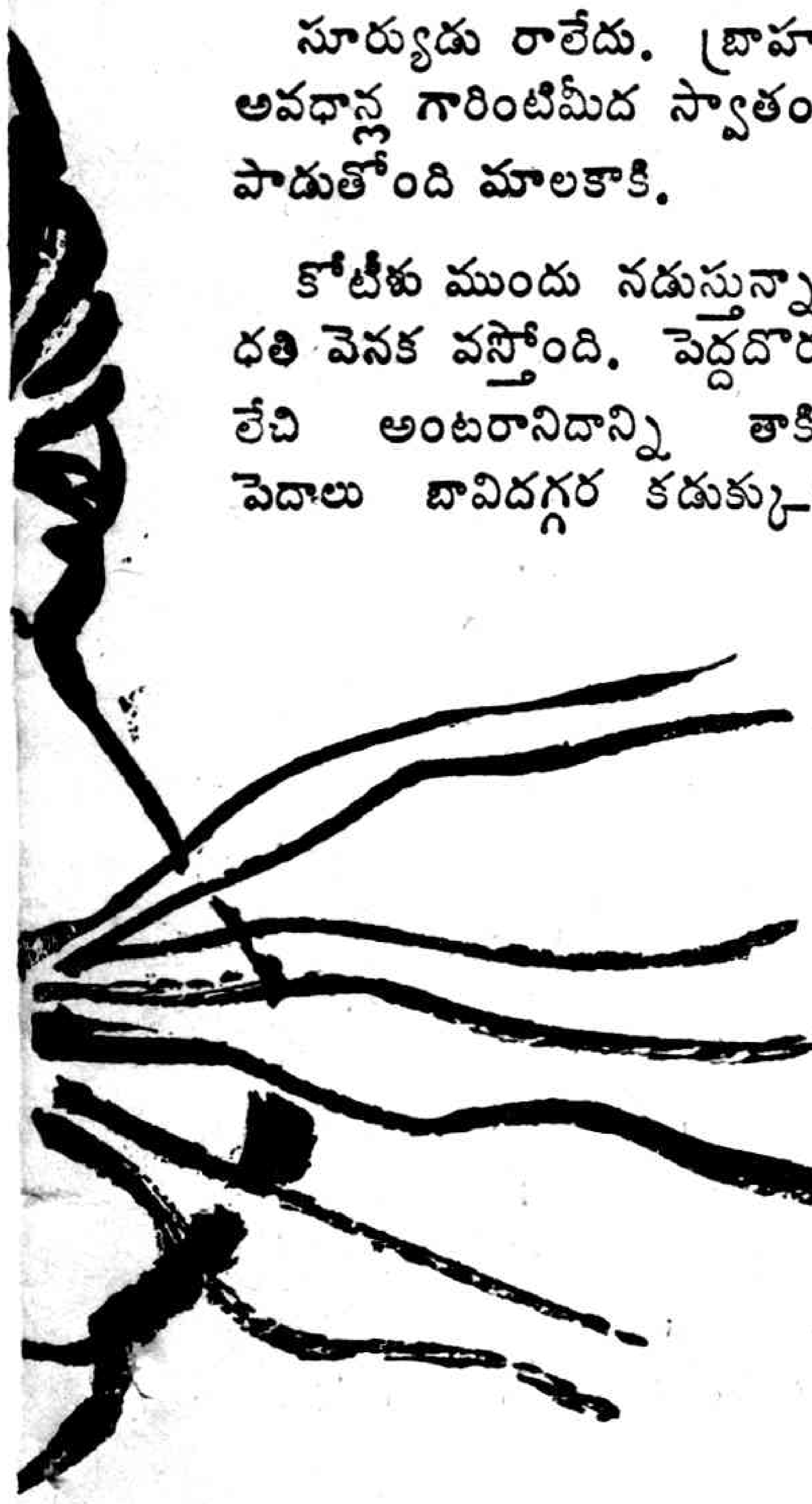

కుంటున్నదీ— రేపు ఆడ్నే పక్కలోకి రమ్మంటది".

కోటీశు తల్లివైపు చూశాడు.

అరుంధతి కళ్ళనీళ్ళలో రక్తం కనిపించింది.

తల్లీ, కొడుకులు గుడిసెదగ్గరకు చేరారు. భోరున ఏడ్చింది అరుంధతి. "అమ్మా" అన్నాడు కోటీశు. తండ్రిలా చేరదీశాడు. కోటీసు చేతిలో బిడ్డలా కన్నీళ్ళు కారుస్తూ, విలవిలలాడింది అరుంధతి.

"నీవు తప్పుసేయడం లేదమ్మా— నీవు పతివ్రాతవే."

అరుంధతి కన్నీళ్ళు తుడుచుకుంది.

ఆ గ్రామంలో గాలీ, నీరు, దేవుడు, సత్యం, ధర్మం, న్యాయం తప్ప మిగిలిన వన్నీ పెద్ద దొరవే. తనకోసం-భగవంతుడు పదకొండవ అవతారం ఎత్తకుండా వుండను, గ్రామంలో దేవుడి ఉత్సవాలు చాలా గొప్పగా చేస్తాడు - ఆయన గొప్ప ధర్మకర్త. తనకున్న జబ్బులు, వస్తాయని చెప్పిన జబ్బులు, తన ప్రాణానికి హామీ యివ్వవని తెలిసినప్పుడు తన అవసరానికి వీలుగా ఊళ్ళో చిన్న హాస్పిటల్ పెట్టించాడు-ఉదారశీలుడు.

ఇన్నాళ్ళ తమ అధికారాన్ని హరిజనులు తమ బానిసత్వాన్ని వదులుకోలేకపోతున్నారు. బిడ్డకు తల్లి పాలు ఎలా ఇస్తుందో శాస్త్రప్రకారం చెప్పే డాక్టరు వల్ల బిడ్డకు కడుపునిండదు. పాలిచ్చే తల్లి కావాలి. సమస్యలకు ప్రణాళికలు ఉపన్యాసాలు కాదు కావాల్సింది — పరిష్కారాలను అమలు పరిచే చిత్తశుద్ధి, నైతిక బలం కావాలి.

ఆ రోజు—హరిజను లందరికి దక్షిణం వైపు పోరంబోకు సాగుచేసుకునేందుకు పట్టాలిచ్చారు.

హరిజనవాడలో అంటరానితనం స్నానం చేసింది. కొన్ని వందల ఏళ్ళనాటి బానిసత్వం మొదటిసారి స్వాతంత్ర్య దినం జరుపుకుంది.

కానీ—

పెద్ద దొరకు ఆ రాత్రి కల వచ్చింది. వాసుకు తను చెప్పులు కుడుతున్నట్లు. తన తండ్రి కలలోకి వచ్చాడు మాలపల్లి వూడుస్తున్నట్లు.

పోరంబోకు తనదే అన్నాడు పెద్ద దొర. పట్టాలు చూపించను భయపడ్డారు హరిజనులు. దాసుముందుకు వచ్చాడు.అందరూ పట్టాలు చూపించారు.

పెద్దదొర బెదరించాడు.పెద్ద దొర కడుపు ఆ క్షణంలో మండిపోయింది. ఇన్నేళ్ళ నుంచి మండిపోయిన ఎన్నో కడుపులు ఒక్కసారిగా దాసు కడుపులో తలా ఒక చితుకు వేశాయి.

పెద్దదొర చేతికర్ర దాసు తలమీద పడింది. రక్తం కారింది. అరుంధతి పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చింది. కోటీశు పెద్దగా ఏడ్చాడు. మిగిలిన వాళ్ళకు ఏం చేయాలో తోచలేదు.

అరుంధతి పెద్ద దొరను శపించేలా చూసింది. అతను రాయి కాలేదు- అరుంధతి దేవత కాదు కాబట్టి.

"లంజె కొడకా! నీ అంతు తేలుస్తాను" అన్నాడు పెద్దదొర.

దాసు తిరగబడ్డాడు కసితో. పెద్ద దొర చేతిలోని కర్ర దాసు వొళ్ళంతా తాకింది. అరుంధతి ఏడ్చింది. దుమ్మెత్తిపోసింది తన కులం వాళ్ళమీద.

పెద్ద దొర అలసిపోయాడు.దాసు సొమ్మసిలిపోయాడు.

మాలపల్లి "దొరా" అని అరిచింది. అలసిపోయిన దొర ఆశ్చర్యంగా చూశాడు. అందరి చేతుల్లో గునపాలు.

మొదటిసారిగా ఒక్క అడుగు వెనక్కు వేశాడు పెద్దదొర.

"నాయాళ్ళలారా - ఒళ్ళు కొవ్వెందిరా!

వేడిచెంపిన ప్రతి నెత్తురు

దేరాడు ఊళ్ళోకి.

మాలపల్లి బావిలో నీళ్ళు ఎండిపోతే, ఊరి చెరువులో నీళ్ళు ముంచను ప్రయత్నించిన తన తండ్రిని కొట్టిన దెబ్బలు అరుంధతికి ఇంకా గుర్తున్నాయి.

రాత్రి పెద్దదొర తన బుగ్గలమీద ఎంగిలి రాసినపుడు తను కసితీరా తన ఎంగిలి పెద్దదొర బుగ్గకు అంటించింది.

రాత్రిలేని అంటరానితనం పగలు ఎక్కడ్నించి వస్తుందా అనుకున్నాడు కోటీశు—

పల్లెలో ముసలి ముత్తడు ఎదురొచ్చాడు. "సిగ్గులేని బతుకు" ఉమ్మేశాడు.

వెలివేసిన వాళ్ళలో చెడిపోయిన వాళ్ళను ఎలా ఎక్కడ వెలివేయాలో అర్థంకాలేదు ముసిలోడికి.

మాలపల్లి బావిదగ్గర సుబ్బాయి అంది: "ఇపుడు కొడుకు సేత పక్కలేయించు

అరుంధతి అందాన్ని చూసినప్పటినుంచి అనాథ శరణాలయం కట్టించాలనుకున్నాడు గాని, అరుంధతి భర్తే పెద్దదొర ఉదారబుద్ధి గ్రహించలేదు.

అరుంధతి మొగుడు దాసుకు గాంధీ గారెవరో తెలియదు. కాని తన ముత్తాత తన తాతకు, తాత తండ్రికి, తండ్రి తనకు చెప్పిన మాటలు మరచిపోలేదు. తన తాత వెనుక చీపురు, ఉమ్మివేయను మెడలో ముంత కట్టుకొనేవాడని తండ్రి చెప్పినపుడు తాను నవ్వాడు. పెద్దదొర నాయన వస్తుంటే తన తండ్రి లేవలేదని, కొట్టినపుడు కారిన రక్తాన్ని చూసి ఏడ్చాడు. తగులుతున్న దెబ్బలకు అయ్య అరుస్తున్న అరుపులు విన్నాడు. ఆ రక్తం, అరుపులు దాసు గుండెల్లో మేకులు కొట్టాయి. తనిపుడు పెద్దదొర పొలంలో పని చేసుకుంటున్నాడు. ఆకలితో వున్నవాళ్ళకు అభిమానంవుండదు.

పరిస్థితులు మారుతున్నా సవర్ణులు

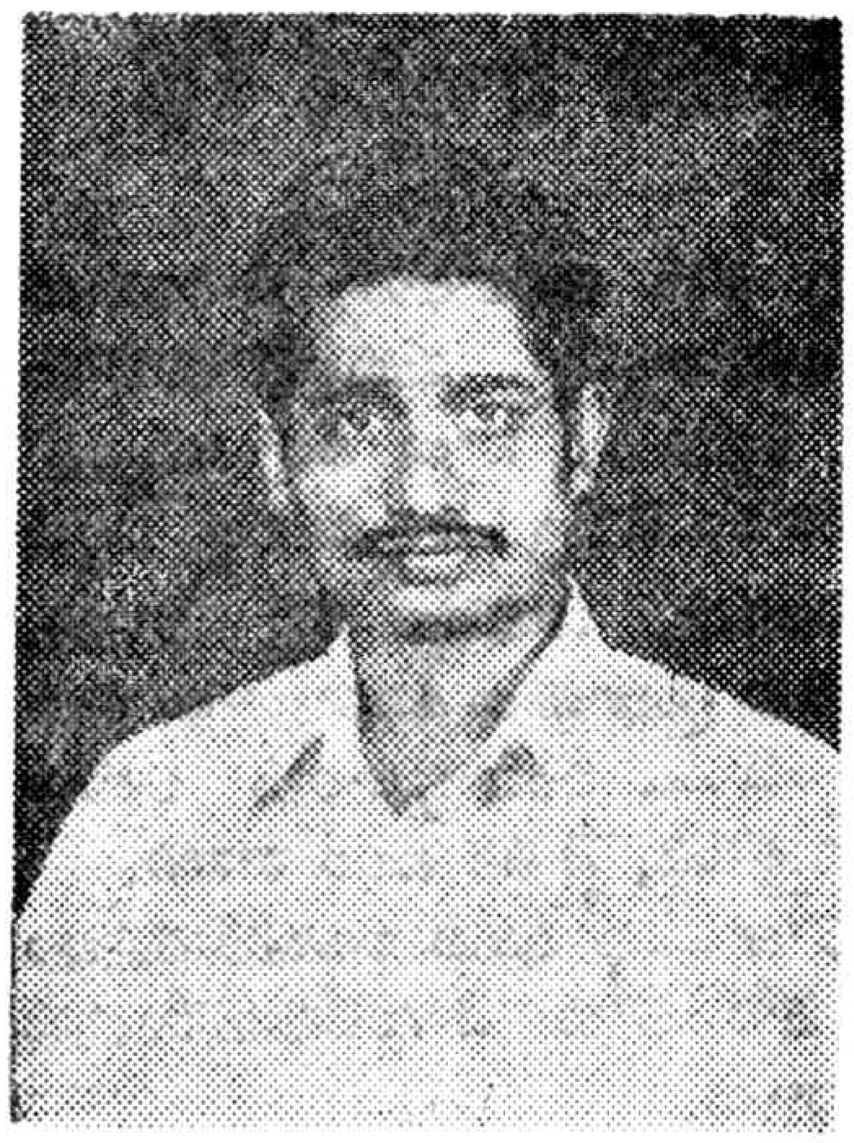

వంరుధూరి వెంకటసత్యహరనాధరావు అనే నేను-గుంటూరు, ఒంగోలు పట్టణాలలో విద్యాభ్యాసం చేశాను. ఒంగోలు నివాసిని. కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వోద్యోగ వయో పరిమితిని దాటింది నా వయసు. పెళ్ళి కాలేదు కాబట్టి, శ్రీమతి పేరు తెలియదు. ప్రభుత్వ స్వయం ఉపాధి కల్పనా పథకంలో ఓ చిన్న కాఫీ వ్యాపారం వుంది. నాటకాలాడేవాళ్ళకు నేను నటుడిగా, దర్శకుడిగా, రచయితగా తెలుసనుకుంటాను. నేను వ్రాసిన "జగన్నాథ రథ చక్రాలు" నాటకాన్ని మా స్నేహ సమాఖ్య ద్వారా ఎన్నోసారులు ప్రదర్శించాం. కీర్తిశేషులు గోరా మొదలైన పెద్దలు ప్రశంసించారు. ఆ నాటకానికి మదరాసు కళాసాగర్‌వారు ఉత్తమ రచన బహుమతిని అందజేశారు.

నా ఇటీవలి రచన "క్షీరసాగర మథనం" నాటకం ఎన్నో బహుమతులు అందుకున్న విషయం నాటకాభిమానులకు తెలుసు. నా మరో నాటిక "అంతం కాదేది ఆరంభం" గెద్దనాపల్లి పద్మనాభా కళాలయవారు ప్రదర్శిస్తూ, బహుమతులు అందుకున్నారు. మరో నాటక రచనకు నేను తీసుకున్న మొదటి ఊపిరి ఈ కథ. బహుమతి వచ్చింది కనుక ఇదే నా మొదటి కథ అని అనను కానీ, నా మొదటి కథ "ఆంధ్రజ్యోతి"లో చాలా రోజుల క్రితం కనిపించింది. దరిమిలా చాలా కథలు తిరిగొచ్చిన తరుషత—కథలు వ్రాయడం మరచిపోయి మళ్ళీ మొదలుపెట్టిన తరువాత తిరిగిరాని కథ బహుమతి పొందింది. నా మిత్ర బృందం ప్రోత్సాహం, అభిమానం సంపాదించడం తప్ప మరే హాబీలు లేవు. "ఆంధ్రజ్యోతి" సంపాదకవర్గానికి నా కృతజ్ఞతలు.

—హరనాథరావు

ఇయాళ మీసావో నా బతుకో తేలాలి. బంజిరును ఎట్టా సాగుసేత్తారో సూత్తాను. లేకపోతే నేను మీకు పుట్టినోడ్నే."

మాలపల్లిలోని మాలకాకి స్వాతంత్ర్య గీతం మరచిపోయింది.

వారం రోజుల తర్వాత....

ఊరి చివర ఓ శవం.

నాలుగు రోజుల క్రితం కలెక్టరు దొర దగ్గరకు వెళ్ళిన దాసు ఇంకా తిరిగి రాలేదు. అరుంధతి గుండెలు బాదుకుంది. హరిజన వాడ కదిలింది శవాన్ని చూడను. అరుంధతి కదిలింది కోటీశుతో ఆ శవం తన మొగుడిది కాకూడదనే ఆశతో, నమ్మకంతో భయంతో.

శవం భయంకరంగా వుంది. కుక్కలు ముఖాన్ని పీక్కుతింటున్నాయి (?) మాలపల్లికి కళ్ళు తిరిగాయి శవాన్ని చూసి. అరుంధతి వెర్రికేక వేసింది. కోటీశు దగ్గరగా పోయి శవాన్ని చూశాడు. పెద్దదొర కొట్టిన దెబ్బలకు చచ్చిపడి వున్నాడు.

అంటరానితనం చరిత్రలో సవర్ణుల అధికారానికి చచ్చిపోయినవాళ్ళ భార్యల గొంతు అరుంధతి గొంతులో లీనమై పలుకుతున్నాయి.

అరుంధతి కడుపులో పేగులు చిక్కుపడ్డాయి. తన భర్త తాకిన రొమ్ములు నగ్నంగా మాలపల్లిని వెక్కిరిస్తున్నాయి.

ఏడ్చిన కళ్ళు ఎర్రబడ్డాయి.

♦ ♦ ♦

"చాలా పాపం చేస్తున్నావు మావా."

"తొందరపడి సేయించేవన్నీ పాపాలేరా! నిన్ని పనిలోకి దింపింది నాకు నీతులు సెప్పడానికి కాదు."

"అయితే ఇప్పుడేం చేయమంటావ్."

"సచ్చినోడు దాసు కాడని రిపోర్టు రాసెయ్. దాసుగాడు ఇయాళ రాత్తిరే నా ఇనుపబీరువా బద్దలు కొట్టి పారిపోనాడని మరో రిపోర్టు రాసెయ్. సచ్చినోడు వోరో అడుక్కునే వోడని బలంగా రాసెయ్."

"మాలపల్లిలో ఎవరన్నా ఎదురు తిరిగితే."

"ఎదురుతిరిగితే నీకీ ప్లాను సెప్పను, నేను బతికివుండేవోడ్ని కాను. స్టేటుమెంట్లు గట్టిగా రాయించు."

ఊరికి బైట శవం వాసుది కాదని రిపోర్టు వ్రాశారు— ఇన్‌స్పెక్టరు గాంధీరావుగారు. నిజమేనంటూ ఆ వూరికి అయిన పంచాయతీ ప్రెసిడెంటు, ఆ ప్రాంతానికి కాబోయే యం. యల్. ఏ. సంతకాలు పెట్టారు.

ఇన్‌స్పెక్టరు కొత్తగా మోటారు సైకిల్ కొన్నాడు. రాబోయే ఎన్నికలకు ఇరవై వేలు బ్యాంకులో వేసుకున్నారు ప్రెసిడెంటుగారు.

కానీ అందరికీ ఒకటే ఆశ్చర్యం.

దొరికిన శవందాసుదికాదు అన్న రిపోర్టు మీద అరుంధతి, కోటీశులు వేలిముద్రలు వేశారు.

♦ ♦ ♦

అరుంధతి సులభంగా పెద్ద దొరకు లొంగిపోయింది. ఎదురు తిరుగుతా దనుకున్న కొడుకు దీపం వెలుగులో తోడుగా తల్లిని పెద్దదొర కొష్టానికి తెస్తున్నాడు. దీపం ఆరిపోగానే చీకట్లో మోకాళ్ళమీద తల పెట్టుకుని గంగరావి దగ్గర కూలబడి పోతాడు.

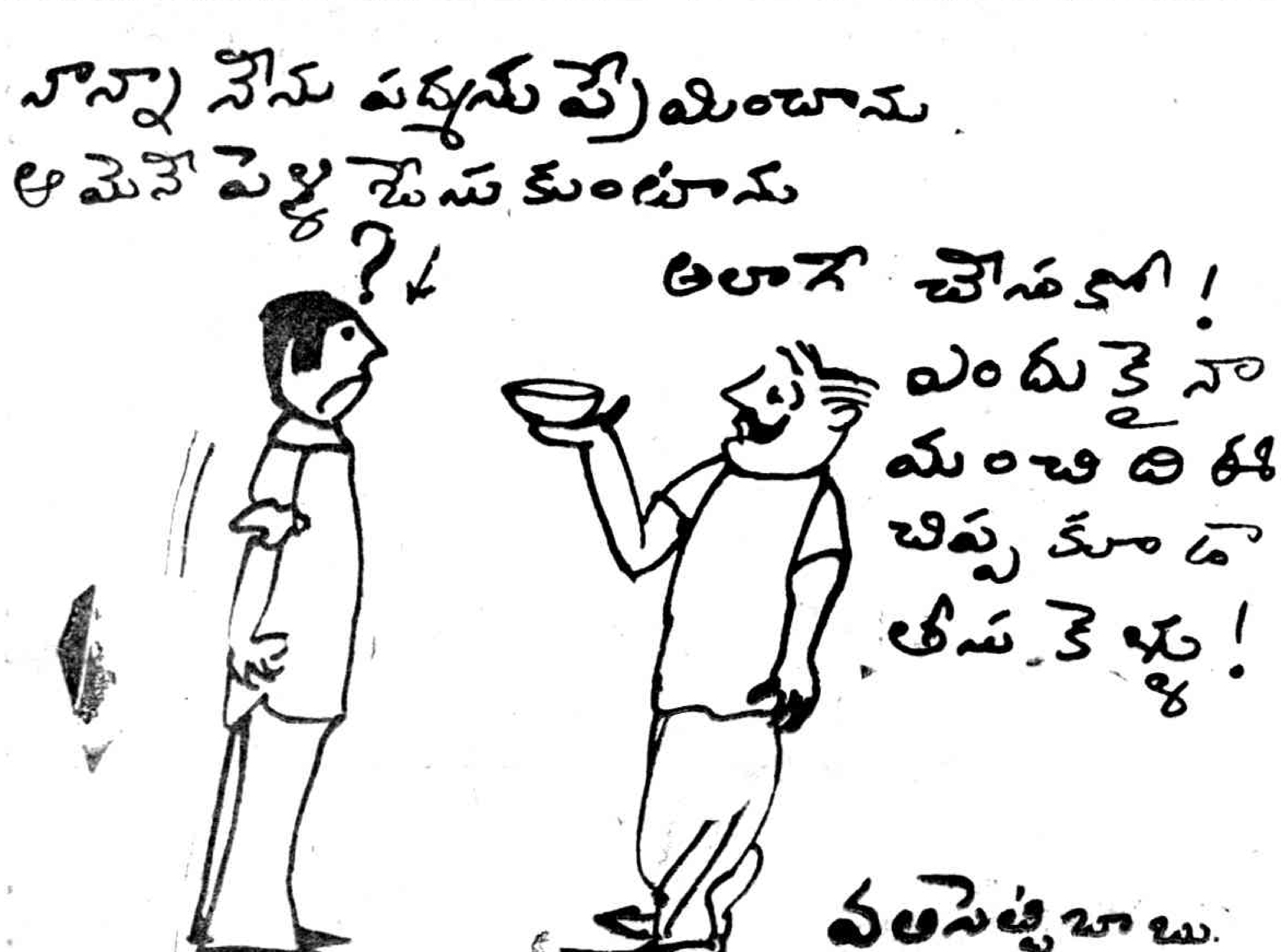

పల్లెలో అరుంధతి అంటరానిదానికంటె హీనంగా తక్కువైపోయింది.

అరుంధతిని ఆ పల్లెలో తిట్టనివాళ్ళంటూ వుంటే నోరులేని దేవుడూ — నోరున్నా మాట్లాడలేని పసిపాపలు.

తమకు రావలసిన భూముల మీది హక్కుల్ని మరచిపోయింది పల్లె. న్యాయం, ధర్మాల్ని గురించి మాట్లాడే వాళ్ళు హక్కుల్ని గురించి తెలియని అమాయకులు, వాటిని సాధించుకోలేని పిరికివాళ్ళు. అందుకే అరుంధతి ఇంటికి నిప్పుపెట్టాలా, అక్కర్లేదా అన్న ఆలోచనలో పడింది పల్లె.

"నిప్పు పెట్టకపోతే గ్రామంలో ఈ ఏడు పాపం తప్ప పొలాలు పండవు" అని నొక్కి చెప్పారు సిద్ధాంతిగారు.

"ఓరికి రా పూలు."

"మా యమ్మకు."

"బలే కట్టబడుతున్నావురా- తమ్ముడు పుడతాడా, సెల్లెలు పుడుతుందా?"

"పెద్దదొర అదురుష్టం" నవ్వాడు కోటీశు.

"సిగ్గు లేదంట్రా ఎర్రి నాకొడకా! పల్లెపరువును సెడగొడుతున్నావు. రొమ్ముపాలు తాగి రొమ్మల్ని అద్దె కిచ్చుంటున్నావు ఎందుకురా ఈ ఎదవ బతుకు?"

రామాయణంలోని సీత అరుంధతిని అసహ్యంగా చూసింది, నీవొక పవిత్ర భారత దేశస్త్రీకి వారసురాలి వేనా అని అడిగింది సత్యవంతుడి భార్య. ఇనుప గుగ్గెళ్ళు అరుంధతి మొహాన రక్తం కారేటట్లు విసిరింది అనసూయ.

కాని పైన చెప్పినవి జరగలేదు.

మరియమ్మ మాత్రం అడిగింది. "కట్టుకున్నోడిన్ని సంపినోడ్ని రంకు మొగుడ్ని సేసుకున్నావు. కడుపున పుట్టినోడ్ని కావలావోడ్ని సేసుకున్నావు. కర్మగాలి రేపు కూతురు పుడితే నీపోలికే వొచ్చి నీ కొడుకు మీద కెగపడతాది.

అరుంధతి ఇంకా విరిగిపడని ఆకాశం వైపు చూసింది. భూకంపం రాని భూమి వైపు చూసింది. ఇంకా చావని తన శరీరాన్ని చూసుకుంది. గుడిసెవైపు పరుగెత్తింది.

కోటీశు ఒంటరిగా ఏడుస్తున్నాడు. తల్లిని చూశాడు. అమ్మా అన్నాడు. "కోటీశూ" అంటూ కొడుకు ఒడిలో పడిపోయింది.

మూర్తీభవించిన దుఃఖం ఒంటరితనంగా ఏడుస్తున్నన్నట్లు వుంది.

తల్లి తలలో మల్లెపూలు పెట్టాడు. కన్నీళ్ళు తుడిచాడు. లాంతరు వెలుగులో ముందుకు సాగాడు.

(5000/- ఆకర్షణీయమైన బహుమతి గెలవండి)

శీతాకాలపు బంపర్ ఆఫర్ ఎంట్రీ ఫీజు లేదు.

బహుమతులు : వాచ్, కెమేరా, టేప్‌రికార్డర్, రికార్డ్ ప్లేయర్, జపాన్ మోడల్ ట్రాన్సిస్టర్‌లలో ఒక బహుమతి. కన్సొలేషన్ బహుమతి : అమెరికన్ డిజైన్ చీరె ధర రు. 120/-లో సగం ధర. మొదటి బహుమతి ఇతరవాటితో వేరుగావున్న దానికి ఇవ్వబడును. అదేవిధంగా వున్నదానికి కన్సొలేషన్ బహుమతి ఇవ్వబడును. ఇది అమ్మకం అభివృద్ధి పథకం. ప్రమోటర్ల తీర్మానం ఖాయమైనది మరియు చట్టబద్ధమైనది.

11	16	9	14
20	5	18	7
13	12	15	10
6	17	8	19

సహాయమునకు 50

నిబంధనలు : తెల్లకాగితముపై పదహారు గడులను నమూనాలోవున్న విధంగా తయారుచేసి 6 నుండి 21 వరకుగల అంకెలను ఒకసారి మాత్రమే వాడి మొత్తం 54 రావలయును. 2. బహుమతి గెలిచిన వారికి పోస్టేజి, ప్యాకింగ్ మొదలగు ఫీజులు చెల్లించుటకు తెలియపర్చబడును. 3. ఒక కుటుంబం ఒక ఎంట్రీ మాత్రమే పంపాలి. మా కార్యాలయమునకు మొదటగా చేరిన ఎంట్రీకు స్పెషల్ బహుమతిగా రు. 101/– నగదు ఇవ్వబడును. 5. ఎంట్రీలు హిందీ లేక ఇంగ్లీషులో మాత్రమే పంపాలి. వివాదములు ఆలీఘర్ జ్యూరిస్ డిక్షన్‌లో మాత్రమే.

ఆఖరి పోస్టింగ్ తేదీ : 26-12-77

ATLAS TEXTILES (AJW-54) P. B. No. 95, ALIGARH-202001.

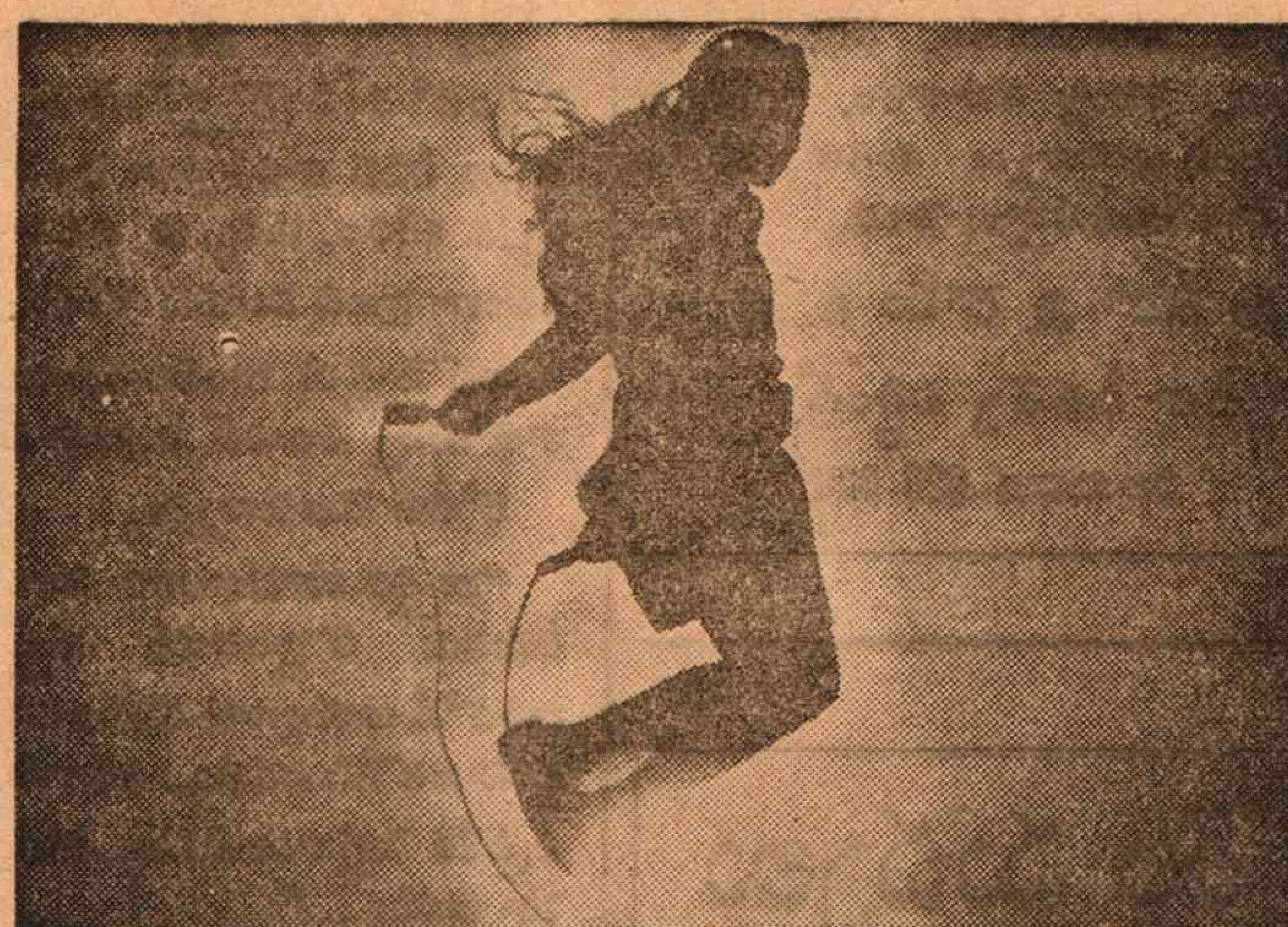

ఉప్పొంగి పొంగే శక్తి!

పెరిగే పాపకు ఎంతపేపో, ఎంతెంతపేపో ఆడుకునే శక్తి ఉంది. ఆశక్తి యొక్క రహస్యం ఏమిటో తెలుసా. నిజంగా ఆరోగ్యాన్ని పెంపొందిస్తూ అన్ని వయసుల వారికీ తగిన పోషణనిచ్చే టానిక్ అల్బో-సాంగ్. దీనిలో ఉన్న ఖనిజాలతోనూ మాంసల సారంతోనూ ఆహారానికి అనుబంధంగా పనిచేస్తుంది.

అల్బో-సాంగ్®

జీర్ణశక్తి, శక్తి పెంపొందిస్తుంది.

కుటుంబానికంతటికోసం ఎకానమీ ప్యాక్ కావాలని మీడీలర్ని అడగండి

జె. అండ్ జె. డిషేన్ లేబొరేటరీస్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్

హైదరాబాద్-500 001

డిపోలు: బొంబాయి • ఢిల్లీ • కాన్పూర్

పాఠకలోకానికి శుభవార్త!

మా వినూత్న మాసపత్రికకు పేరు పెట్టమని అడిగాం. మీ సూచనలు, సలహాలు ఇవ్వమని కోరాం! మా ప్రకటనను మన్నించి మమ్మల్ని ఆశ్చర్యపరిచేంతటి అధికసంఖ్యలో పాఠకుల జవాబులు మాకు చేరాయి. వారందరికి మా కృతజ్ఞతాభివందనములు.

అత్యధికులైన పాఠకులు సూచించిన పేరు "యువమిత్ర" అవడం ఆశ్చర్యకరం కాకపోయినా, ఆ పేరుకే మాకు డిక్లరేషన్ లభించటం ఆశ్చర్యకరం, ఆనందదాయకం అయిందీ. అయితే, ఆ పేరు సూచించిన 218 మందికి రూ॥ 116 లు పంచటం అసాధ్యమైన పని. వారందరికీ యువమిత్ర మూడు నెలల పాటు ఉచితంగా పంపటానికి నిర్ణయించుకొన్నాం!

యువమిత్ర ప్రారంభ సంచికను సంక్రాంతి కానుకగా ఇవ్వటానికి సన్నాహాలు జరుగుతున్నాయి. మాకు పాఠకుల, రచయితల, రచయిత్రుల, ఏజెంట్ల సహకారం, ఆశీస్సులు లభిస్తాయని ఆశిస్తున్నాం! మిగతా వివరాలు మరోసారి తెలియజేస్తాం! సెలవు.

మీ గీతా & రామ్ బి. ఇ.,
గీతా ఫీచర్స్ బిల్డింగ్,
విజయవాడ-520 003.

తెల్ల మచ్చలు

మా స్వస్తికా బూటీ తెల్లమచ్చరంగు సమూలంగా త్వరితగతిని మామూలుగా మార్చును. 2 నెలలకు ఒక సీసా ఉచితంగా ఇవ్వబడును.

తెల్ల వెంట్రుకలః ండవు

పొగడడం మాకు ఇష్టంలేదు. కాని మా 'కేషరంజన్' ఆయుర్వేదిక్ పెంటడ్ ఆయిల్ తెల్ల వెంట్రుకలను నల్లగా మార్చును. మొదట తెల్ల వెంట్రుకలను నల్లవిగా మార్చి అటుపైన నల్లని వెంట్రుకలే వచ్చును. ఈ ఆయిల్ జ్ఞాపకశక్తి, కంటిచూపు వృద్ధి పరచును. లాభం పొందినవారు 1000 పైగా మాకు వ్రాసియున్నారు. లాభం లేకున్న డబ్బు వాపసు. ధర రు. 12/-.

SHYAM AYURVED BHAVAN
(S.5)
P. O. Katri Sarai (Gaya)

అరుంధతి నడుస్తోంది.

• • •

పెద్దదొర చచ్చిపోయాడు.

దక్షిణంవైపు పొలంవద్ద చచ్చిపడి వున్నాడు. కాదు- చంపబడి వున్నాడు. అరుంధతి ఏడుస్తోంది.

మాలపల్లి నడక నేర్చుకుని వస్తోంది.

పెద్దదొర కొడుకు పైకి ఏడవడం మరచిపోయి లోపల ఏడుస్తున్నాడు.

పెద్ద దొర ప్రక్కన రక్తసిక్తమైన గొడ్డలి.

పెద్ద దొర తల రక్తంలో ముంచినట్లు వుంది. రక్తం దుర్మార్గపు కంపుకొడుతోంది. శవాన్ని చూసిన ఏ మనిషయినా ఎవరికీ ఆ చావు రాకూడదనుకుంటాడు. చితికిపోయిన ముక్కు దగ్గర ఈగలున్నాయి. ప్రేవులు వ్రేలాడుతున్నాయి.

చితకగొట్టిన కళ్ళు కార్చిన నీళ్ళు రక్తంలో కలసి క్రొత్తరంగు సృష్టించాయి. చర్మం తీసిన జాతిఎద్దులా వుంది అక్కడక్కడి శరీరం. కుక్కలు తినగా పారేసిన శవంలా వుంది మిగిలిన శరీరం.

ఇన్‌స్పెక్టరు గాంధీరావుగారు వచ్చారు. కాబోతున్న ఎం.ఎల్.ఏ. గారు వచ్చారు.

కోటీశు చెబుతున్నాడు.

"రాత్తిరి మామూలుగా మా యమ్మను తీసుకుని కొట్టంకాడికి వత్తున్నానండి, దారిలోనే అయ్యగారు కనిపించినారు. ఆళ్ళిద్దరిని జతసేసి ఎనక్కు తిరిగాను. పెద్దదొర ఎర్రికేక పెట్టినాడు ఎనక్కి తిరిగి సూశాను. మా అయ్య...."

గాలికి ఊపిరి ఆడలేదు.

"నా మొగుడు" ఏడుస్తూనే అంది అరుంధతి.

"ఆ గొడ్డలి తీసుకుని పెద్దదొర ఎదురుగా నిలబడి ఎర్రినా కొడకా-నీ ఇనప్పెట్టి కాదురా నీ తల బద్దలు కొడతాను నా పెళ్ళాన్ని సెడగొడతావురా" అని నెత్తి మీద గొడ్డలేసుండు. అమ్మ అడ్డం పోయింది. నేనూ అడ్డం పోయినాను. అయ్య గొడ్డలి ఇసిరుండు. మాకు భయమేసినాది. పెద్దదొర తల పగిలిపోయింది. గుండెలు పొడిసినాడు. పొట్టసీల్చినాడు. మేం కేకలేసినాము. అయ్య సిక్కకుండా సీకట్లో కలిసిపోనాడు మారాజా".

స్టేటుమెంటు తయారయింది— పాత కక్షల మూలంగా దాసు పెద్ద దొరని చంపాడని.

శిలలు

సముద్రం ఎల్లప్పుడూ
ఒడ్డుకి సాగుతూనే ఉంటుంది.
అలలు శబ్దాన్ని అస్తమానూ
త్రాగుతూనే ఉంటాయి
కనలేరు; వినలేరు:
ఎవరు?

శిలలు!
ముసలి తలలు!!

—మిరియాల రామకృష్ణ

ఇన్‌స్పెక్టరు గాంధీరావుగారు ఏడవలేక మౌనంగా వున్నాడు. ఉద్యోగం ఇప్పించిన మావ, కొనిపెట్టిన మోటారు సైకిల్ చచ్చిపడి వున్నాయి.

తను చంపిన న్యాయానికి తను రాసిన మరణ శాసనం.

తను చంపిన ధర్మానికి గతంలో తను కట్టిన సమాధి.

పెద్దదొర చావును ఆహ్వానించాయి. ఆశీర్వదించాయి. ఇన్‌స్పెక్టరు చేతులు డ్యూటీలో వణికాయి.

కాబోయే యం. యల్. ఏ గారికి దయ్యాలమీద నమ్మకం లేదు కాబట్టి, పెద్దదొర సొమ్ము తిన్నాడు కాబట్టి కృతజ్ఞతా సూచకంగా నిలబడిపోయారు.

పెద్దదొర కొడుక్కి దాసు చావలేదేమోనన్న అనుమానం వచ్చింది. తండ్రి శవం తన శవంలా కనబడింది.

"ఆర్నెల్లక్రితం దాసు అనబడే హరిజనుడు పాత కక్షల మూలంగానున్నూ, తన భార్య అరుంధతిని గౌరవనీయులు పెద్దదొరగారు ఉంచుకోవడంచేతనున్నూ గా॥ పెద్దదొరగారిని అమానుషంగా చంపినాడు."

రిపోర్టు తయారయింది.

ఇన్‌స్పెక్టరు మోటారు సైకిల్ చప్పుడులో అరుంధతి నవ్విన నవ్వు అతనికి వినిపించలేదు.

దాసు ఎక్కడున్నా పట్టి తెస్తానన్న ఇన్

స్పెక్టరు గాంధీరావు మధ్యదారిలో బండి ఆపి పెద్దగా ఏడ్చాడు.

పెద్దదొర కొడుకు భూములు హరిజనుల కిచ్చాడు. దాసు తిరిగి వస్తాడనే నమ్మకంతో కాదు. అరుంధతుల్ని తయారుచేయకూడదనే భయంతో.

అరుంధతి : గుడిసె నీడలో మాలపల్లి సిగ్గుపడి తల వొంచుకుంది.

పూసలు, బొట్టు తీసేసిన అరుంధతి, ఒళ్ళో పడుకున్న కోటీశూ, ఇద్దరూ పెద్దగా నవ్వుకున్నారు-పెద్దదొర చావును గురించి. ఇంకా పెద్దగా ఏడ్చారు ఆర్నెల్ల క్రితం చనిపోయిన మొగుడి కోసం, తండ్రికోసం.

తూర్పున సూర్యుడు లేడి చంపిన పులి నెత్తురు పూసుకుని వస్తున్నాడు